

Visuomenės ir bendruomenių atsparumo stiprinimas per piliečių mokslą

(RECONNECT projektas)

Kauno technologijos universitetas

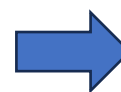
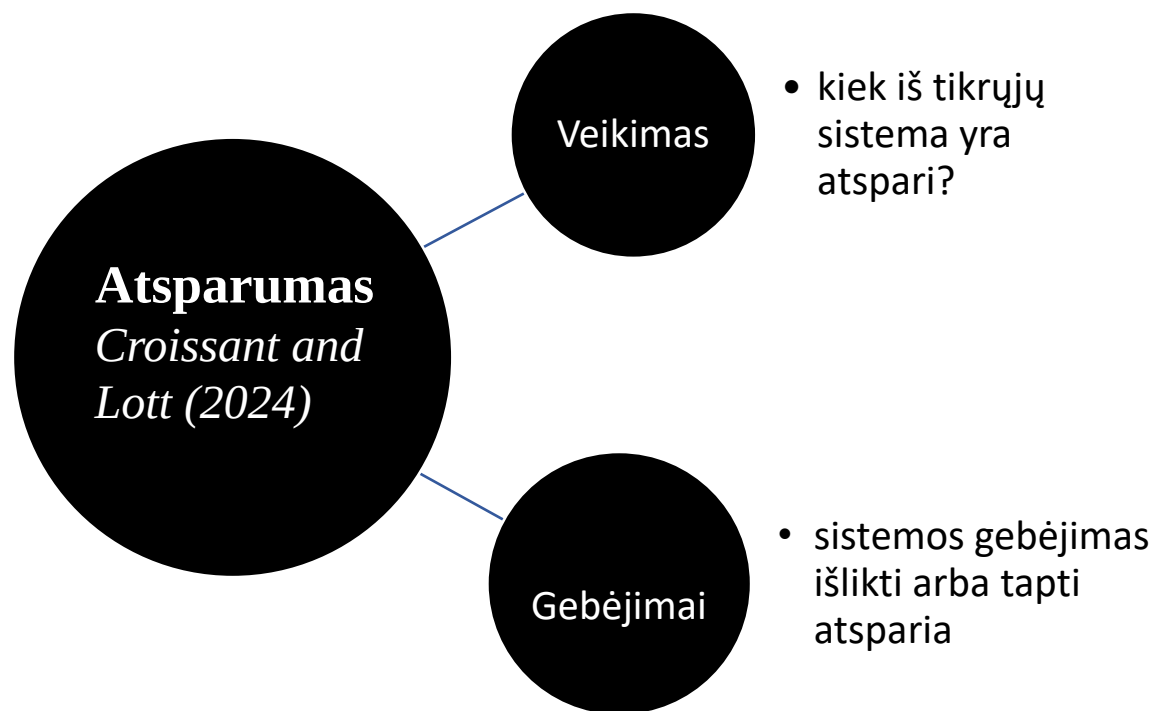
prof. dr. Eglė Butkevičienė

RECONNECT tikslas: išanalizuoti ir pateikti rekomendacijas vietos ir nacionalinio lygmens viešojo sektoriaus institucijoms, kaip pilietiškumas ir piliečių mokslas gali stiprinti Lietuvos visuomenės ir bendruomenių atsparumą sociopolitinėms grėsmėms.

RECONNECT uždaviniai:

- *Derinant mokslinės literatūros ir tarptautinės gerosios patirties analizę, teoriškai pagrįsti pilietiškumo ir piliečių mokslo vaidmenį stiprinant visuomenės ir bendruomenių atsparumą socio-politinėms grėsmėms ir šios analizės pagrindu, parengti tyrimo metodologiją ir instrumentus.*
- *Taikant kiekybinę metodologiją, ištirti piliečių nuostatas ir elgseną pilietiškumo bei aktyvaus dalyvavimo politikoje, socialiniame gyvenime ir piliečių moksle atžvilgiu.*
- *Taikant kokybinę metodologiją, ištirti vietos valdžios atvirumą, kuriant sąlygas piliečių dalyvavimui.*
- *Taikant bendrakūros metodą, parengti ir pateikti rekomendacijas vietos ir nacionalinio lygmens viešojo sektoriaus institucijoms, kaip pilietiškumas ir piliečių mokslas gali stiprinti Lietuvos visuomenės ir bendruomenių atsparumą socio-politinėms grėsmėms.*

Egzistuoja įvairios analitinės sistemos visuomenės atsparumui ir jo veiksniams vertinti.

Abu šie aspektai turi tris analitiškai skirtingus rezultatus:

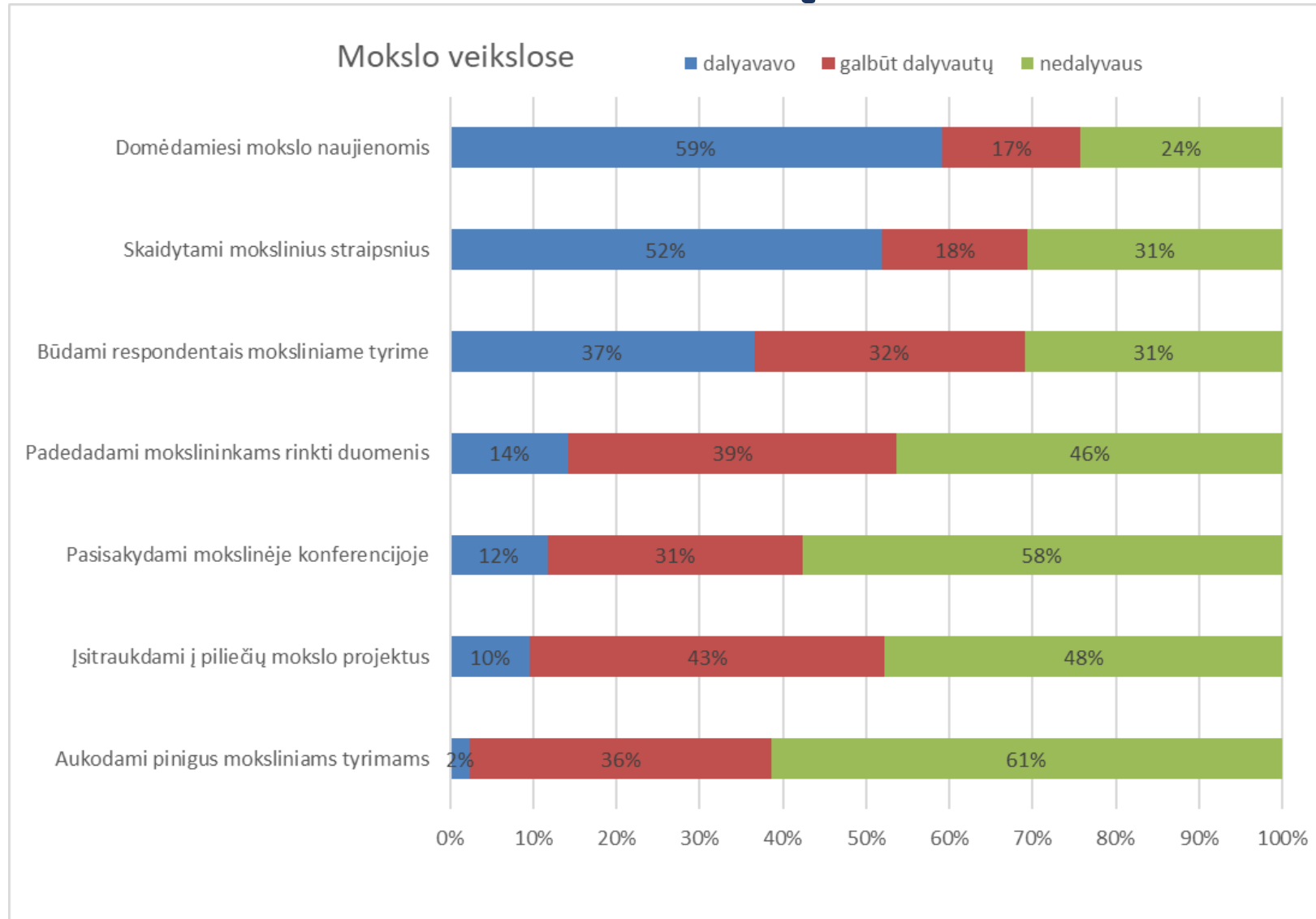
Tęstinumas nepaisant krizės ir (arba) šoko

Pasipriešinimas krizei/šokui

Atsigavimas po krizės/šoko

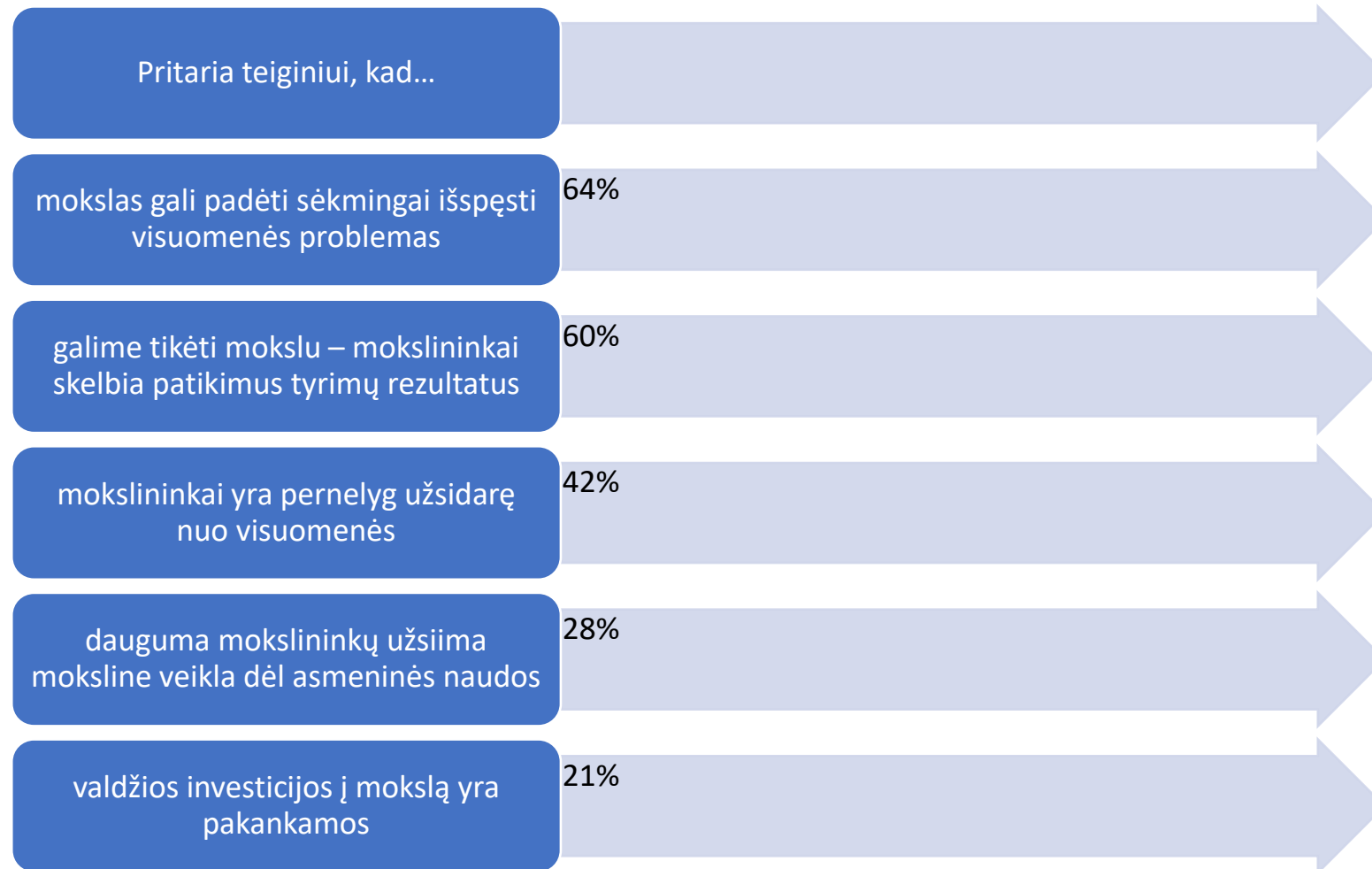
EMPIRINIS TYRIMAS RODO...

REPREZENTATYVI LIETUVOS GYVENTOJŲ APKLAUSA

EMPIRINIS TYRIMAS RODO...

REPREZENTATYVI LIETUVOS GYVENTOJŲ APKLAUSA

EMPIRINIS TYRIMAS RODO...

REPREZENTATYVI LIETUVOS GYVENTOJŲ APKLAUSA

Mano, kai Lietuvos visuomenė yra...

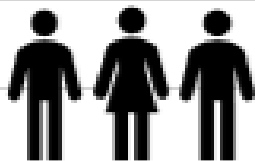
...visiškai/labiau
pasirengusi
atlaikyti krizes

...nei pasirengusi,
nei nepasirengusi
atlaikyti krizes

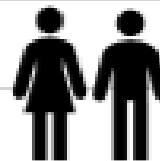
...visiškai/labiau
nepasirengusi
atlaikyti krizes

Sutiktų dalyvauti
mokslo projekte

16%

9%

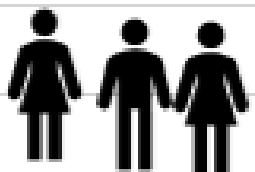

16%

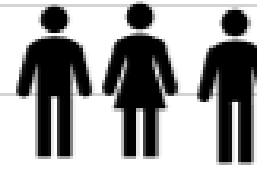

Nesutiktų dalyvauti
mokslo projekte

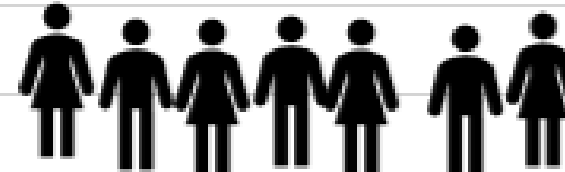
15%

15%

29%

Piliečių mokslo vaidmuo stiprinant Lietuvos visuomenės ir bendruomenių atsparumą socio-politinėms grėsmėms

3 REKOMENDACIJA

Pasitelkti piliečių mokslą atsparumo, krizių valdymo, socialinės gerovės, sveikatos, aplinkos ir saugumo planų rengimui ir stebėsenai, skatinant piliečius rinkti ir teikti duomenis

KAS IR KODĖL?

Piliečiai yra vietos aplinkos ir bendruomenių kasdieniai stebėtojai – jų žinios ir duomenys papildo oficialias sistemas ir padeda priimti geriau pagrįstus bei tikslesnius sprendimus.

RECONNECT TYRIMO IŠVADOS

Dauguma apklaustų gyventojų pripažino, kad piliečiai gali reikšmingai prisidėti sprendžiant visuomenei svarbias problemas teikdami informaciją apie vietos situaciją.

Dauguma gyventojų išreiškė pasirengimą įsitraukti į duomenų rinkimą, jei procesas būtų aiškus, paprastas ir leistų matyti realų poveikį sprendimams.

Savivaldybių atstovai pabrėžė, kad trūksta aktualių ir operatyvių duomenų apie realias bendruomenių problemas ir poreikius.

Mokslininkų interviu parodė, kad piliečių mokslas patvirtina tyrimus, didina duomenų aktualumą ir stiprina pasitikėjimą mokslu bei institucijomis.

Piliečių mokslas – patikimas partneris, kuriantis atsparias, informuotas ir įtrauktą bendruomenes.

KAIP VEIKIA PILIEČIŲ MOKSLO PROCESAS?

1 PROBLEMŲ PASTEBĖJIMAS

Gyventojai stebi savo aplinką ir pastebi svarbias problemas ar pokyčius.

2 DUOMENŲ RINKIMAS

Piliečiai fiksuoja ir teikia duomenis per programėlę, apklausas, sensorius ar kitas priemones.

3 DUOMENŲ PERDAVIMAS

Duomenys saugiai perduodami į bendrą sistemą (ar atvirų duomenų platformas).

4 ANALIZĖ IR INTERPRETACIJA

Mokslininkai ir savivaldybės analizuoja duomenis, įvertina tendencijas ir rizikas.

5 SPRENDIMŲ PRIĖMIMAS

Duomenys įtraukiami į planus ir priimančius sprendimus įvairiose srityse.

6 STEBĖSENA IR EVALUACIJA

Piliečiai toliau teikia duomenis, stebima priimtų sprendimų įgyvendinimo pažanga.

SRITYS, KURIOSE PILIEČIŲ MOKSLAS KURIA VERTĘ

ATSPARUMO STIPRINIMAS

Duomenys apie pažeidžiamumus, išteklius ir gruomenių poreikius.

KRIZIŲ VALDYMAS

Ankstytvas grėsmių pastebėjimas ir informacijos mainai realiu laiku.

SOCIALINĖ GEROVĖ

Duomenys apie paslaugų poreikį, pažeidžiamas grupes ir bendruomenių situaciją.

SVEIKATA

Informacija apie visuomenės sveikatą, aplinkos veiksnius ir sveikos gyvensenos poreikius.

APLINKOS APSAUGA

Stebima oro, vandens, žaliosios aplinkos, biologinės įvairovės ir taršos būklė.

SAUGUMAS

Duomenys apie infrastruktūrą, eismo, viešosios saugos ir kitus rizikos veiksnius.

PAVYZDŽIAI: ką piliečiai gali stebėti ir teikti duomenis

Infrastruktūros būklė

Oro ir vandens kokybė

Ekstremalus orai ir klimato reiškiniai

Socialinės paslaugos ir poreikiai

Atliekos ir aplinkos tarša

Sveikatos rizikos

Viešosios tvarkos ir saugumo problemos

LAUKIAMAS POVEIKIS

TIKSLESNI IR AKTUALESNI DUOMENYS

Realios situacijos atspindys leidžia priimti geriau pagrįstus sprendimus.

STIPRESNIS PASITIKĖJIMAS IR ĮSITRAUKIMAS

Piliečiai mato, kad jų duomenys naudojami – didėja pasitikėjimas ir noras dalyvauti.

GERESNIS TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS

Duomenys sujungia savivaldybes, mokslininkus, NVO ir bendruomenes bendram tikslui.

EFEKTYVESNĖS PRIEMONĖS IR IŠTEKLIŲ PANAUDOJIMAS

Sprendimai orientuojami ten, kur problemos didžiausios.

DIDESNIS VISUOMENĖS IR BENDRUOMENIŲ ATSPARUMAS

Geriau parengti planai, greitesnis reagavimas į grėsmes, stipresnė socialinė sanglauda.

Piliečių mokslas paverčia gyventojus aktyviais pokyčių kūrėjais – nuo duomenų rinkimo iki geresnių gyvenimo sąlygų ir didesnio atsparumo.

ĮTRAUK VISUOMENĘ

PATIKIMI DUOMENYS

GERESNI SPRENDIMAI

ATSPARESNI BENDRUOMENĖS

Piliečių mokslo vaidmuo stiprinant Lietuvos visuomenės ir bendruomenių atsparumą socio-politinėms grėsmėms

4 REKOMENDACIJA

Numatyti tikslinį finansavimą vietos bendruomenių atsparumo didinimo ir piliečių įtraukimo iniciatyvoms

**VALSTYBĖS INVESTICIJA –
ATSPARIOMS BENDRUOMENĖMS**
Tikslinis ir ilgalaikis finansavimas

TIKSLAS

Stiprinti bendruomenių atsparumą, skatinti piliečių įtraukimą ir užtikrinti tvarią partnerystę vietos lygmeniu.

TIKSLINIO FINANSAVIMO SRITYS

BENDRUOMENIŲ PROJEKTAI

Vietos poreikių sprendimas ir bendruomenių stiprinimas

PILIEČIŲ MOKSLO INICIATYVOS

Duomenų rinkimas, žinių kūrimas ir įrodymais grįsti sprendimai

VIETOS ATSPARUMO LABORATORIJOS

Bendrakūros erdvės problemų analizei ir inovatyviems sprendimams

PARTNERYSTĖS IR TINKLŲ KŪRIMAS

Savivaldybių, NVO, universitetų ir bendruomenių bendradarbiavimas

MOKYMAI IR KOMPETENCIJOS

Gebėjimų stiprinimas, žinių mainai ir metodinė pagalba

STIPRINAMI GEBĖJIMAI IR INFRASTRUKTŪRA

GYVENTOJAI

Daugiau žinių, įgūdžių ir galimybių dalyvauti

NVO IR BENDRUOMENĖS

Stipresnės organizacijos ir tvaresnės iniciatyvos

SAVIVALDYBĖS

Didesni gebėjimai įtraukti ir bendradarbiauti

UNIVERSITETAIR MOKSLININKAI

Mokslo ir praktikos bendradarbiavimas

KODĖL REIKIA TIKSLINIO FINANSAVIMO?

Užtikrina veiklų tęstinumą ir stabilumą

Leidžia planuoti ilgiam laikotarpiui ir kurti strategijas

Skatina partnerystes ir pasitikėjimą grįstą bendradarbiavimą

Padaeda diegti inovatyvius dalyvavimo metodus

Didina visuomenės pasitikėjimą ir atsparumą krizėms

DIDESNIS PILIEČIŲ DALYVAVIMAS

Daugiau žmonių įsitraukia į sprendimų priėmimą ir veiklas

GERESNI DUOMENYS IR ĮŽVALGOS

Vietos žinios ir duomenys papildo oficialią statistiką ir padeda geriau suprasti problemas

GERESNI SPRENDIMAI VIETOS LYGMENIU

Sprendimai priimami remiantis įrodymais, atspindi realius poreikius ir yra tikslingesni

STIPRESNĖS IR VIENINGesnĖS BENDRUOMENĖS

Didėja tarpusavio pasitikėjimas, socialinė sanglauda ir savitarpio pagalba

DIDESNIS VISUOMENĖS ATSPARUMAS

Geriau pasirengusios bendruomenės efektyviau sprendžia krizes ir prisitaiko prie pokyčių

ILGALAIKĖ INVESTICIJA Į ATEITĮ

Investicijos į piliečių įtraukimą ir bendruomenių atsparumą – tai investicijos į demokratijos kokybę, socialinę sanglaudą ir saugesnę ateitį.

Piliečių mokslo vaidmuo stiprinant Lietuvos visuomenės ir bendruomenių atsparumą socio-politinėms grėsmėms

8 REKOMENDACIJA MOKSLO INSTITUCIJOMS Tyrimus vykdyti su bendruomenėmis, o ne tik apie bendruomenes

TIKSLAS: Kurti bendrakūros principais grindžiamą mokslą, kuriame bendruomenės yra lygiavertės partnerės visuose tyrimų etapuose – nuo **problemos formulavimo** iki rezultatų pritaikymo ir **poveikio visuomenei**.

TRADICINIS MOKSLO MODELIS „Tyrimai apie bendruomenes“

MOKSLININKAI

TYRIMAS

(planavimas, duomenų rinkimas, analizė, interpretacija)

BENDRUOMENĖ

(tyrimo objektas)

- ✗ Bendruomenės įtraukimas – ribotas arba vėlyvas
- ✗ Vietos žinios nepanaudojamos pilnai
- ✗ Mažesnis pasitikėjimas mokslu
- ✗ Ribotas rezultatų panaudojimas praktikoje
- ✗ Silpnas poveikis vietos problemų sprendimui

PILIEČIŲ MOKSLAS IR BENDRAKŪRA „Tyrimai su bendruomenėmis“

MOKSLININKAI

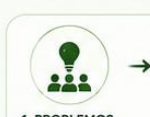
BENDRUOMENĖS

LYGIAVERTĖ PARTNERYSTĖ IR BENDRAKŪRA

NVO IR CIVILINĖS ORGANIZACIJOS

ŠVIETIMO ĮSTAIGOS

- ✓ Bendruomenės įtrauktos nuo pat pradžių
- ✓ Vietos žinios papildo mokslines žinias
- ✓ Didesnis pasitikėjimas mokslu
- ✓ Akualesni ir praktiškesni rezultatai
- ✓ Didesnis poveikis politikos ir vietos sprendimams

1. PROBLEMOS FORMULAVIMAS KARTU

2. DUOMENŲ RINKIMAS KARTU

3. REZULTATŲ ANALIZĖ IR INTERPRETACIJA KARTU

4. REZULTATŲ SKLAIDA KARTU

5. SPRENDIMŲ ĮGYVENDINIMAS IR POVEIKIS

KOKIUS POKYČIUS SUKURIA TYRIMAI SU BENDRUOMENĖMIS?

DIDESNIS PASITIKĖJIMAS MOKSLU

AKTUALESNI IR REIKŠMINGESNI TYRIMAI

KOKYBIŠKESNI IR TURTINGESNI DUOMENYS

DIDESNIS POVEIKIS POLITIKAI IR PRAKTINIAMS SPRENDIMAMS

STIPRESNIS VISUOMENĖS ATSPARUMAS

PILIEČIŲ MOKSLAS KEIČIA MOKSLO VAIDMENĮ – BENDRUOMENĖS TAMPA NE TYRIMO OBJEKTAIS, O LYGIAVERTĖMIS ŽINIŲ KŪRĖJOMIS IR SPRENDIMŲ PARTNERĖMIS.

Piliečių mokslo vaidmuo stiprinant Lietuvos visuomenės ir bendruomenių atsparumą socio-politinėms grėsmėms

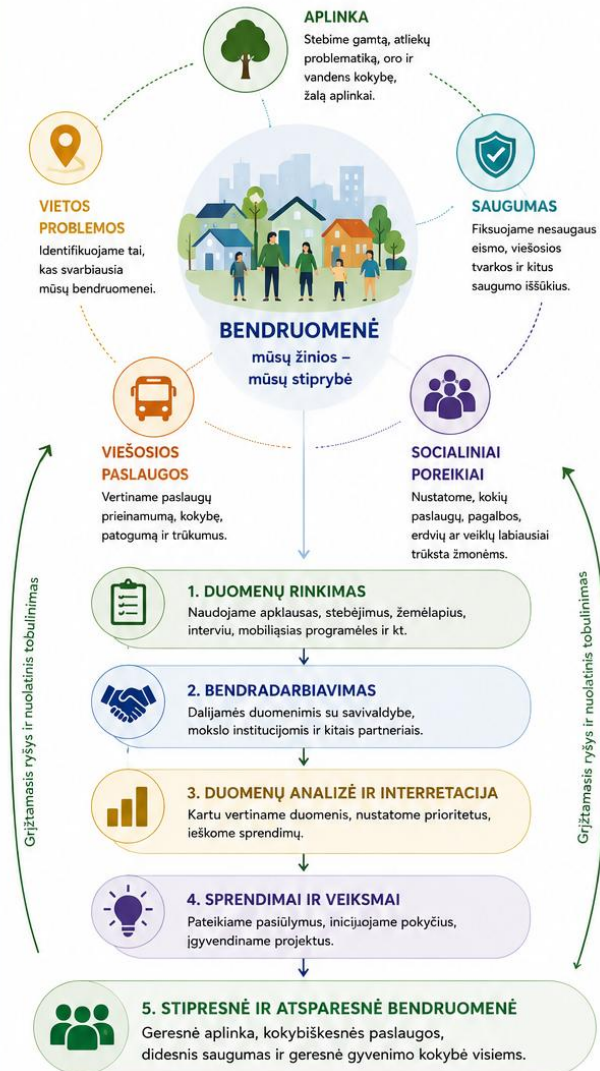
10 REKOMENDACIJA BENDRUOMENĖMS IR NVO

Initijuoti projektus, renkant vietos žinias ir duomenis apie aplinką, paslaugas, saugumą ir socialinius poreikius.

TIKSLAS: Aktyviai rinkti vietos žinias ir duomenis kartu su gyventojais, kad bendruomenės poreikiai būtų geriau suprasti, o sprendimai – tikslingi, pagrįsti ir veiksmingi.

PILIEČIŲ INICIATYVŲ CIKLAS: NUO VIETOS ŽINIŲ IKI POKYČIŲ

KĄ GALIME RINKTI?

Aplinkos duomenis
(triukšmas, tarša, atliekos, žaliosios erdvės, vandens būklė ir kt.)

Viešųjų paslaugų duomenis
(transportas, sveikata, švietimas, socialinės paslaugos ir kt.)

Saugumo duomenis
(eismo saugumas, viešosios tvarkos problemos, rizikos vietos ir kt.)

Socialinius poreikius
(pagalbos poreikiai, pažeidžiamų grupių situacija, laisvalaikio ir bendruomeninės veiklos ir kt.)

Vietos problemas ir idėjas
(kas svarbiausia bendruomenei, kokių pokyčių siekiame)

KAIP GALIME RINKTI DUOMENIS?

Mobiliųjų programėlių pagalba

Apklausos ir interviu

Nuotraukos ir stebėjimai

Žemėlapiai ir pažymėjimai

Bendruomenės susitikimai ir diskusijos

Atviri duomenų šaltiniai

KODĖL TAI SVARBU?

Geriau pažįstame savo bendruomenę ir jos tikruosius poreikius.

Mūsų balsas girdimas ir turi įtakos sprendimams.

Stiprėja bendradarbiavimas su savivaldybe, mokslo ir kitais partneriais.

Efektyviau sprendžiamos problemos, taupomi viešieji ištekliai.

Kuriame bendrą, saugią ir atsparesnę aplinką sau ir ateities kartoms.

Prof. dr. Eglė Butkevičienė
Kauno technologijos universitetas

Mielai atsakysiu į Jūsų klausimus
egle.butkeviciene@ktu.lt